

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
[www.philosophical-research.org]

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ ΚΣΤ'
ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2012 - 2013

Το Ελληνικό Κάλλος και η Ευρωπαϊκή Αθλιότητα

της Ύπαρξης

Έρευνες στη Φιλοσοφική Θεμελίωση των Πολιτισμών

19^ο Σεμινάριο

I

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ ΖΕΥΓΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΖΕΥΓΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΒΙΩΜΑΤΩΝ

A1 Goethe

FAUST

Werd ich beruhigt je mich auf ein Faulbell legen,

So sei es gleich um mich getan!

Kannst du mich schmeichelnd je belügen.

Dass ich mir selbst gefallen mag.

Kannst du mich mit Genuss betrügen:

Das sei für mich der letzte Tag!

Die Wette biet' ich!

ΜΕΡΗΙΣΤΟΡΗΕΛΕΙ

Topp!

FAUST

Und Schlag auf Schlag!

Werd ich zum Augenblicke sagen:

Verweile doch! du bist so schön!

Dann magst du mich in Fesseln schlagen,

Dann will ich gern zugrunde gehn!

Dann mag die Totenglocke schallen,

Dann bist du deines Dienstes frei,

ΦΑΟΥΙΣΤ

Κι αν ηΙΙυχαΙΙμένοΙΙ ποτέ κοίτομαι ΙΙτο χαμοκρέβατο,
τότε αΙΙ είναι όλα τελειωμένα με μένα.

Κι αν μπορείίΙ κολακεύοντάίΙ με να με κοροϊδέψεις
ώΙΙτε να μου αρέΙΙει ο εαυτόίΙ μου,

κι αν μπορείίΙ με απολαύΙΙεις να με πλανέψεις:

αΙΙ είναι αυτή η τελευταία μου μέρα!

ΙΙτοίχημα βάζω!

ΜΕΦΙΙΙΣΤΟΦΕΛΗΙΙ

Έγινε!

ΦΑΟΥΙΣΤ

Και χτύπημα ΙΙτο χτύπημα!

Αν είναι να πω ΙΙσε μια ΙΙστιγή:

Μείνε ΙΙλοιπόν! ΕίΙσαι τόΙΙσο όμορφη!

Τότε μπορείίΙ ΙΙστιΙΙ αλυσίδες να με ρίξεις,

τότε πρόθυμα ΙΙστα Τάρταρα θα πάω!

Τότε η πένθιμη καμπάνα αΙΙ ηχήΙΙει,

Τότε είΙσι ελεύθεροίΙ από τη δούλεψη ΙΙμου.

Die Uhr mag stehn, der Zeiger fallen,
Es sei die Zeit für mich vorbei!

MEPHISTOPHELES

Bedenk'es wohl, wir werden's nicht vergessen.

FAUST

Dazu hast du ein volles Recht;
Ich habe mich nicht freventlich vermessen.
Wie ich beharre, bin ich Knecht,
Ob dein, was frag'ich, oder wessen.

Goethe, Faust, Μέρος Πρώτο, vv. 1692-1711

MEPHISTOPHELES

Ihn sättigt keine Lust, ihm gnügt kein Glück,

So buhlt er fort nach wechselnden Gestalten;
Den letzten, schlechten, leeren Augenblick
Der Arme wünscht ihn fest zu halten.
Der mir so kräftig widerstand,
Die Zeit wird Herr der Greis hier liegt im Sand.

Die Uhr steht still

CHOR

Steht still! Sie schweigt wie Mitternacht.

Der Zeiger fällt.

MEPHISTOPHELES

Er fällt, es ist vollbracht.

CHOR

Es ist vorbei.

MEPHISTOPHELES

Vorbei! ein dummes Wort.

Warum vorbei?

Vorbei und reines Nicht, vollkommnes Einerlei.

Was soll uns den das ew'ge Schaffen,

Το ρολόι ας σταθεί, ο δείκτης ας πέσει,
Ας είναι για μένα η Ώρα περασμένη!

ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ

Σκέψου το καλά, αυτό δεν θα το ξεχάσουμε.

ΦΑΟΥΣΤ

Σ' αυτό έχεις απόλυτο δικαίωμα·
Δεν έχω ανίερα τολμήσει τόσο.
Αν σταματήσω, είμαι δούλος,
δικός σου, τι με νοιάζει, ή άλλου.

[Ο Φάουστ πεθαίνει]

ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ

Δεν κορέννυται από καμία ηδονή, δεν του αρκεί
καμία ευτυχία.

Έτσι εράται συνεχώς μεταβαλλόμενων μορφών·
την τελευταία, κακή, άδεια στιγμή,
ο φτωχός θέλει σφιχτά να αγκαλιάσει.
Αυτού που τόσο σθεναρά μου αντιστάθηκε,
ο Χρόνος γίνεται Κύριος, ο γέρος κείται στο χώμα.
Το Ρολόι σταματά.

ΧΟΡΟΣ

Σταματά! Σιωπά σαν Μεσάνυχτα.

Ο δείκτης πέφτει.

ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ

Πέφτει, είναι τελειωμένο.

ΧΟΡΟΣ

Η ώρα είναι περασμένη.

ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ

Περασμένη! ανόητη λέξη.

Γιατί περασμένη;

Περασμένο και καθαρό Τίποτε, πληρέστατη Ενότητα.

Τι νόημα έχει τότε η αιώνια δημιουργία,

Geschaffenes zu nichts hinwegzuraffen?
Da ist's vorbei! Was ist daran zu lesen?
Es ist so gut als wär' es nicht gewesen,
Und treibt sich doc him Kreis als wenn es wäre.
Ich liebte mir dafür das Ewig-Leere.

αφού πρόκειται το δημιούργημα να πάει στο μηδέν;
Αυτό είναι το περασμένο! Και τι μας λέει αυτό;
Ότι είναι έτσι σαν να μην είχε γίνει,
κι όμως τραβάει σε Κύκλο σαν να υπήρχε.
Θα μ' άρεσε γι' αυτό το Αιώνιο Κενό.

**Goethe, *Faust*, Μέρος Δεύτερο, Πράξη
Πέμπτη, vv. 11587-11603**

A2 Nietzsche

«Ω πώς δεν θα έπρεπε να ορέγομαι την αιωνιότητα και το γαμήλιο δαχτυλίδι των δαχτυλιδιών – το Δαχτυλίδι της Επιστροφής. Ποτέ μέχρι τώρα δεν βρήκα τη γυναίκα από την οποία θα ήθελα παιδιά, εκτός από αυτήν τη γυναίκα, την οποία ερώμαι: γιατί είμαι ερωτευμένος μαζί σου, Ω Αιωνιότητα!

Γιατί είμαι ερωτευμένος μαζί σου, Ω Αιωνιότητα!».

**Friedrich Nietzsche, *Also sprach Zarathustra*, Τρίτο Μέρος, Οι Επτά
Σφραγίδες (ή: Το Άσμα του Ναι και του Αμήν)**

«Η οδύνη λέει: 'Χάσου! Φύγε, οδύνη!'. Αλλά κάθε τι που υποφέρει θέλει να ζήσει για να γίνει ώριμο και χαρούμενο και εμπαθές,
εμπαθές για πιο απομακρυσμένα, ψηλότερα, λαμπρότερα πράγματα.

'Θέλω απογόνους', έτσι μιλάει κάθε τι που υποφέρει, 'Θέλω παιδιά, δεν θέλω τον εαυτό μου'.

Η χαρά, όμως, δεν θέλει απογόνους ή παιδιά, η χαρά θέλει τον εαυτό της, θέλει αιωνιότητα, θέλει επιστροφή, θέλει κάθε τι αιώνια το ίδιο.

Η οδύνη λέει: 'Σπάσε, μάτωσε, καρδιά! Περπατήστε, πόδια! Φτερά, πετάξτε! Προς τα πάνω! Προς τα πάνω, πόνε!'

Τι νομίζετε, σεις Ανώτεροι Άνθρωποι; Είμαι προφήτης; Ονειροπαρμένος; Μεθυσμένος; Ονειροκρίτης; Μια μεσονύκτια καμπάνα;

Μια σταγόνα δροσιάς; Μια μυρουδιά και οσμή της αιωνιότητας; Δεν το ακούτε; Δεν το μυρίζετε; Ο κόσμος μου μόλις έγινε τέλειος. Το μεσονύχτι είναι επίσης μεσημέρι,

ο πόνος είναι επίσης χαρά, μια κατάρα είναι επίσης μια ευλογία, η νύχτα είναι επίσης Ήλιος – φύγετε, αλλιώς θα το μάθετε: ο σοφός είναι επίσης ένας ανόητος.

Είπατε ποτέ Ναι σε μια χαρά; Ω φίλοι μου, τότε είπατε εξίσου Ναι σε όλη την οδύνη. Όλα τα πράγματα είναι αλυσοδεμένα και διαπεπλεγμένα μαζί, όλα τα πράγματα είναι σε Έρωτα

εάν οποτεδήποτε θελήσατε μια στιγμή δυο φορές, εάν οποτεδήποτε είπατε: 'Με ευχαριστείς, ευτυχία, στιγμή, παρόν', τότε θελήσατε τα πάντα να ξαναγυρίσουν!

Θελήσατε τα πάντα εκ νέου, τα πάντα αιώνια, τα πάντα αλυσοδεμένα, διαπλεγμένα μαζί, τα πάντα σε Έρωτα, Ω έτσι είναι το πώς ερωτευτήκατε τον κόσμο,

σεις αΐδιοι άνθρωποι, τον ερωτευτήκατε αιώνια και για τον άπαντα χρόνο: και είπατε ακόμη και στην οδύνη: 'Φύγε, αλλά ξαναέλα!' Γιατί πάσα χαρά θέλει – αιωνιότητα!»

* * *

«Γιατί όλη η χαρά θέλει τον εαυτό της, συνεπώς επίσης θέλει την αγωνία της ψυχής! Ω ευδαιμονία. Ω οδύνη! Ω, σπάσε, καρδιά: Σεις ανώτεροι Άνθρωποι, μάθετε αυτό, μάθετε ότι η χαρά θέλει αιωνιότητα,

η χαρά θέλει την αιωνιότητα των πάντων, θέλει βαθειά, βαθειά, βαθειά αιωνιότητα!».

* * *

«Τώρα τραγουδήστε και σεις το άσμα του οποίου το όνομα είναι
'Ακόμη μια Φορά' και του οποίου το νόημα είναι «Σε όλη την Αιωνιότητα!
– τραγουδήστε, σεις Ανώτεροι Άνθρωποι, του Ζαρατούστρα τον σκοπό!

Ω Άνθρωπε! Πρόσεχε!

Τι ισχυρίζεται η φωνή του βαθιού Μεσόνυχτου;

'κοιμήθηκα τον ύπνο μου,

και τώρα ξυπνάω στην άκρη του ονείρου:

ο κόσμος είναι βαθύς,

βαθύτερος από όσο η ημέρα μπορεί να συλλάβει.

Βαθειά είναι η θλίψη του,

η Χαρά – βαθύτερη από την αγωνία της καρδιάς:

Η οδύνη λέει: Χάσου! Φύγε!

Αλλά όλη η χαρά θέλει αιωνιότητα,

θέλει βαθειά, βαθειά, βαθειά αιωνιότητα».

op.cit., Πέμπτο Μέρος, Το Μεθύον Άσμα, §§9-12

B1 Εμπεδοκλής

15

B 119

ἔξ οἴης τιμῆς καὶ ὅσσου μήκεος ὄλβου...

16

B120

ἠλύθομεν τόδ' ὑπ' ἄντρον ὑπόστεγον...

17

B 116

(ἡ Χάρις)

στυγέει δύσκλητον Ἀνάγκην

18

B 118

κλαῦσά τε καὶ κώκυσα ἰδῶν ἀσυνηθέα χῶρον

19

B 154a

(πέποται ὁ τῆς συνηθείας κυκεῶν)

ᾠδῖνάς <τ'> ὀδύνας <τε> κυκέων ἀπάτας τε γόους τε

20

B121

..... ἀτερπέα χῶρον,

ἔνθα Φόνος τε Κότος τε καὶ ἄλλων ἔθνεα Κηρῶν

αὐχμηραὶ τε Νόσοι καὶ Σήψιες ἔργα τε ρευστά

Ἄτης ἂν λειμῶνα κατὰ σκότος ἠλάσκουσιν.

21

B122

ἔνθ' ἦσαν Χθονίη τε καὶ Ἥλιόπη ταναῶπις,
Δῆρις θ' αἵματόεσσα καὶ Ἀρμονίη θεμερῶπις,
Καλλιστώ τ' Αἰσχρή τε, Θόωσά τε Δηναίη τε,
Νημερτής τ' ἐρόεσσα μελάγκουρός τ' Ἀσάφεια.

22

B123

Φυσώ τε Φθιμένη τε, καὶ Εὐναίη καὶ Ἔγερσις,
Κινώ τ' Ἀστεμφής τε, πολυστέφανός τε Μεγιστώ
Καὶ Φορῦη, Σωπή τε καὶ Ὀμφαίη...

23

B124

ὦ πόποι, ὦ δειλὸν θνητῶν γένος, ὦ δυσάνολβον,
τοίων ἔκ τ' ἐρίδων ἔκ τε στοναχῶν ἐγένεσθε.

Ἐμπεδοκλής, *Οἱ πρώτοι ἀριθμοὶ ἀναφέρονται στη δική μου ἀποκατάσταση* (Apostolos Pierris, ed., *The Empedoclean Κόσμος: Structure, Process and the Question of Cyclicity*, 2005, Appendix, Apostolos Pierris, *Reconstruction of Empedocles' Poem*, pp. I – XCVI) και ο δεύτερος στην έκδοση Diels-Kranz.

* * *

B2**Πίνδαρος**

Ἐν ἀνδρῶν, ἐν θεῶν γένος· ἐκ μιᾶς δὲ πνέομεν
ματρὸς ἀμφότεροι· διείργει δὲ πᾶσα κεκριμένα
δύναμις, ὡς τὸ μὲν οὐδέν, ὁ δὲ χάλκεος ἀσφαλὲς αἰεὶ ἔδος
μένει οὐρανός. ἀλλὰ τι προσφέρομεν ἔμπαν ἢ μέγαν
νόον ἤτοι φύσιν ἀθανάτοις,
καίπερ ἔφαμεριαν οὐκ εἰδότες οὐδὲ μετὰ νύκτας
ἄμμε Πότμος
ἄντιν' ἔγραψε δραμεῖν ποτὶ στάθμαν.

Πίνδαρος, Νεμεονίκαι, VII, 1-7

* * *

εἰ δ' ἐὼν καλὸς ἔρδων τ' εὐοικότα μορφᾶ
ἀνορέαις ὑπερτάταις ἐπέβα παῖς Ἀριστοφάνεος, οὐκέτι
πρόσω
ἀβάταν ἄλα κίωνων ὑπερ Ἡρακλέος περᾶν εὐμαρές,
ἦρωσ θεὸς ἄς ἔθηκε ναυτιλίας ἐσχάτας
μάρτυρας κλυτούς.

Πίνδαρος, Νεμεονίκαι, III, 18-22

* * *

κώμαζ' ἔπειτεν ἀδυμελεῖ σὺν ὕμνω
καὶ Στρεψιάδα· φέρει γὰρ Ἴσθμοι
νίκαν παγκρατίου, σθένει τ' ἔκπαγλος ἰδεῖν τε μορφάεις·
ἄγει τ' ἀρετὰν
οὐκ αἴσχιον φυᾶς.
φλέγεται δ' ἰοπλόκοισι Μοῖσαις.

Πίνδαρος, Ἴσθμιονίκαι, VII 20-3.

* * *

II

Λογόμυθος Ελληνικής Κοσμογονίας και Σωτηριολογίας.

Το Είναι φαίνεται.

Η κρυφότητα του Είναι φανερώνεται. Το Ον γυμνείται. Η τελειότητά του αποκαλύπτεται. Γιατί η ύπαρξη συνίσταται στην τελειότητα. Το ατελές δεν έχει πρωτογενώς τη δύναμη να υπάρχει. Η δύναμη του Είναι είναι η τελειότητά του. Αυτή συνιστά την ύπαρξη του Όντος, αυτό που το αίρει υπεράνω του Μηδενός. Η απάντηση στο ερώτημα γιατί υπάρχει το Ον, γιατί το Είναι είναι, παρέχεται από το Κάλλος του Όντος. Το κάλλος είναι αφ' εαυτού. Η ομορφιά κάνει το Ον να υπάρχει και να μην είναι μηδέν. Το Ον υπάρχει σημαίνει το Ον είναι όμορφο. Το κάλλος είναι η αυτοαιτία του Είναι. Η ασχήμια μηδενίζει.

Το απαστράπτον κάλλος του φανέντος Είναι γεννά Έρωτα. Ο αρχέγονος Έρωτας είναι ο Έρωτας του Όντος για το κάλλος εαυτού.

Το Είναι γεννά τον Έρωτα, τον πρωτόγονο Φάνη, τη φανέρωση του Είναι. Και ο Φάνης δημιουργεί τον Κόσμο καταχεύων από της ιεράς αυτού κεφαλής το σπέρμα των πάντων.

Στην πρώτη φανέρωση της κρυφότητας, της δύναμης, του Είναι, το κάλλος του φανέντος Όντος, του Φάνητα, είναι σπερματικό. Οργά όμως

το Ον, άπαξ προελθόν, την ολοσχερή φανέρωση του σπερματικού φωτός της ύπαρξης.

Εκστατικό και μεθύων το Ον με τη φανέρωση του Είναι, με το κάλλος του εαυτού του, θέλει να απολαύσει την ηδονή της Ομορφιάς του στην παντελή πληρότητα της απόλυτης έκφασής της. Θέλει τον σύμπαντα «Κόσμο» της δημιουργίας.

Ο Κόσμος του Παντός των Φαινομένων ευρίσκεται συνηρημένος στην κρυφίότητα του Είναι και διηγερούμενος στην πρωτόγονη φανέρωση του Φάνητα. Το Ον οργά να αισθανθεί την ανεπτυγμένη ύπαρξη του Κόσμου ως παντότητα των μορφών δια των οποίων φαίνεται το Είναι.

Γιατί το φαίνεσθαι του Είναι, είναι οι διάφορες μορφές του Είναι που διαποικίλλουν τον φανταχτερό πέπλο της κοσμικής ύπαρξης. Η φαντασμαγορία του κόσμου είναι ο «Κόσμος» του Είναι. Είναι ο Ορφικός πέπλος της ύπαρξης.

Η δημιουργία του κόσμου είναι ο διαμελισμός του Πρωτόγονου της ύπαρξης, η πλήρης ανάπτυξη στην παντότητα του Γίνεσθαι της σπερματικής ενότητας του Είναι στον Φάνητα.

Έτσι το Είναι γνωρίζει εαυτό στο απόλυτο κάλλος του δια της δημιουργίας των όντων στον Κόσμο των Φαινομένων. Και έτσι οι μορφές του Είναι στο ανάπτυγμα της φανέρωσης του Είναι ταυτίζονται με την απόλυτη μονότητα του Είναι στην κρυφίότητά του. Και έτσι ο «σκοτεινός» Παρμενίδης σημαίνει την αλήθεια του όντος και στα δύο μέρη του ποιήματός του.

Ο αρχέγονος διάπυρος Έρως του Όντος προς το εαυτού Κάλλος απογεννά τον κόσμο με τον αυτοδιαμελισμό του. Θύτης και Θύμα στο Ιερό Δράμα της του Κόσμου Γενέσεως είναι ο αυτός Διόνυσος, ο μέγας Ζαγρεύς.

Η φανέρωση της κρυφιότητας του Είναι, η γύμνωση της αναρπαγής του Όντος στην άγια περιωπή του, προκαλεί, θέτοντας σε κίνηση την

πρωτόγονη ερωτική πράξη, τη δημιουργική ιεροσυλία που κραταιώνει τον Κόσμο ως πολυδαίδαλο ίνδαλμα του απόλυτου κάλλους του Είναι. Η ιεροσυλία αυτή του διασπασμού εδραιώνει τον «Κόσμο», την ομορφιά του παντός Κόσμου. Ο αρχέγονος Έρωσ είναι το αρχέγονο Άγος: η αρχέγονη Ιεροπραξία της θυσίας του Όντος από τον Εαυτό του και για τον Εαυτό του. Η Δημιουργία είναι η Πτώση, και η Πτώση δεν είναι επιπροστιθέμενο ανεξάρτητο γεγονός στην πλοκή της κοσμικής ύπαρξης. Τα όντα του Κόσμου των Φαινομένων είναι τα μέρη του διαμελισμένου ιερού Σώματος του Κάλλους και εμείς είμαστε οι Τιτανικοί δράστες του αρχέγονου Άγους.

Το Ον θυσιάζει εαυτό εις εαυτό για να γνωρίσει την πλήρη ανάπτυξη του κάλλους του. Ως θύτης, ο Φάνης είναι Ήλιος και Απόλλων, το κάλλος αυτό καθ' εαυτό. Ως θύμα, ο Φάνης είναι Ζαγρεύς και Διόνυσος, ο μανικός Έρωσ του Καλού. Το όργιο τον Έρωτα ιερούργείται στην κοσμική δημιουργία. Η αιώνια συνουσία Απόλλωνα και Διονύσου είναι το υπέρτατο μυστήριο της ύπαρξης. Οι Ηλιακοί Λέοντες της Δήλου, ο Διονυσιακός Ταύρος των Δελφών και οι Λέοντες που κατασπαράσσουν τους Ταύρους στα αρχαϊκά αετώματα της Ακρόπολης, ο Τιτανικός διαμελισμός του Ζαγρέα και τα Διονυσιακά ωμοφάγια, και, στο άλλο άκρο, το Μιθραϊκό Σύμβολο της Ταυροκτόνου θυσίας και ο Χριστιανικός Σταυρός, σημαίνουν το ίδιο δημιουργικό κοσμογονικό άγιο άγος.

Δια της Δημιουργίας εισήλθε η Ζωή στον Κόσμο. Δια της Πτώσης εισήλθε ο Θάνατος. Στη Ζωή χαίρει και αγαλλιά και χαρίζεται η ομορφιά της ύπαρξης. Στον Θάνατο, θλίβεται και στενοχωρείται και αποστερεί η αναγκαιότητα του φαινομένου. Αλλά το μυστήριο του θανάτου είναι το ίδιο με το μυστήριο της Ζωής. Η αμόλυντη αγνότητα του Κάλλους στην άγια περιωπή του και ο βέβηλος διαμελισμός του ακατάσχετου Έρωτα προς αυτό είναι οι δυο όψεις του κοσμικού φαινομένου, συζευγνύμενες όπως το Πέρασ και το άπειρο της Πυθαγόρειας οντολογίας. Ο Άδης και οι Νήσοι των Μακάρων είναι εδώ και τώρα συγχρόνως μαζί, οι δυο

αχώριστες όψεις του ενός «Κόσμου» - της παγκαλούς φανέρωσης του Είναι.

Η Οδός της Σωτηρίας η καθαίρουσα από το άγος, είναι η Οδός της Τελείωσης η άγουσα εις το Κάλλος. Λύτρωση από την οδύνη του γίνεσθαι είναι η απαστράπτουσα αίγλη του Κάλλους των φαινομένων, ως μορφών τελειότητας του Είναι. Το τελειούμενο ον εκφράζει την ηδονή του Όντος για το κάλλος του και κατ' αυτό διενεργεί το θείο τέλος της ύπαρξης. Πληροί κατά το μερίδιό του τον λόγο της Δημιουργίας – την παντελή φανέρωση της απόλυτης τελειότητας που αποτελεί το Είναι. Η μοίρα του όντος είναι ο αγώνας του για τελειότητα, για την εναρμόνια περάτωση της μορφής που συνιστά την ουσία του – και αυτή η μοίρα είναι το πεπρωμένο της σωτηρίας του, ο λόγος και το νόημα της ύπαρξής του, το τι ην είναι του. Ταυτόχρονα, το τετελεσμένο κάλλος της μορφής του όντος και ο αγώνας αριστείας του στηρίζουν την αρμονία του «Κόσμου», το παντελές Κάλλος των Φαινομένων Μορφών του Είναι. Και αντίστροφα, η Κοσμική Αρμονία επικουρεί τον αγώνα του όντος και συνέχει το επίτευγμά του.

Το Φως του Κόσμου είναι το Φανόν του Είναι. Το ιερό Σκότος της κρυφιότητας του Είναι, η Άγια Νύχτα, δεν είναι η ανυπαρξία του μηδενός. Το σκότος του κεκρυμμένου καταλάμπεται από τις αστραπές του κάλλους του Πεφανερωμένου, αυτού τούτου του κεκρυμμένου δηλαδή καταφεγγόμενου με την αποκάλυψη της κοσμικής τάξης του.

Το Είναι και το Φαίνεσθαι είναι ένα και το αυτό. Γιατί δεν υπάρχει τίποτα άλλο εκτός από το Είναι. Το Είναι απογυμνώνει την κρυφιότητά του, και έτσι φαίνεται, για να χαρεί την ομορφιά του. Για την απόλαυση του κάλλους του το Είναι παράγει τον «Κόσμο» των μορφών του. Γυμνώνοντας και επιδεικνύοντας την ομορφιά του το Άγιο Είναι βεβηλώνεται. Η βεβήλωση συνιστά βιασμό και θυσία εαυτού υπέρ εαυτού. Η δημιουργία είναι ερωτική πράξη. Το ίδιο και η σωτηρία, που είναι

αντίστροφη δημιουργία. Οδός άνω και κάτω μία και η αυτή. Στο όργιο της βεβήλωσης, του διαμελισμού, του βιασμού και της ηδονής η αγιότητα της ομορφιάς μένει πάναγνη, μοναδική αγκύρωση λύτρωσης. Το κάλλος είναι η δύναμη που κάνει το ον να υπάρχει, να δημιουργεί και να σώζεται.

[Λαβές.

Για την Ταύρειο φύση του Διονύσου, ιδιαίτερη σημασία έχει η τελετουργική επίκληση του θεού από τις Δεκαέξ, τις ιερές περί τον Διόνυσον γυναίκες στην Ηλεία (Πλούταρχος, *Αίτια Ελληνικά*, XXXVI, 299A-B).

ἐλθεῖν Ἥρω Διόνυσε
ἄλιον ἐς ναόν
ἀγνόν σὺν Χαρίτεσσιν
ἐς βωμὸν τῷ βοέῳ ποδὶ θύων.
Ἀξιόταυρε!
Ἀξιόταυρε!

V. Apostolos Pierris, *The Emergence of Reason from the Spirit of Mystery*, vol. I, *Religion and Mystery*, pp. 416-424. Και όλο το Chapter 8, *Ζεύς, Ζαγρεύς, Αἰδωνεύς*, pp. 393-508.

Ο Ζαγρεύς ως ταύρος, Ευριπίδης, *ρῆτες*, Fr. 79.9-20 Austin pp. 51-2. (Cf. A. Pierris, *op.cit.*, pp. 425 sqq.). Στο χωρίο μνημονεύονται οι βουκόλοι του θεού ταύρου, του Ζαγρέως, και τα φρικτά ωμοφάγια, «ώμοφάγους δαῖτας τελέσας» v. 3. Σε κρητικές τελετουργίες κατασπάραζαν ζωντανό με τα δόντια τους τον θεό ως ταύρο: *vivum laniant dentibus taurum* (Firmicus Maternus, *De errore profunarum religionum*, VI, 5, p. 16.23 Ziegler). Ιδιαίτερη θεία επωνυμία του Διονύσου ήταν «*Άνθρωπορραίστης*» και

«Ωμηστής» (Cf. A. Pierris, *op.cit.*, pp. 427 sqq.). Η Αγία Τριάδα της Λέσβου περιελάμβανε τον Δία, τη Μεγάλη Μητέρα των θεών και τον Ωμηστή Διόνυσο, Αλκαίος, Fr. 129.2-10 G. Liberman = Fr. 129 E.-M. Voigt.

...εὔδειλον τέμενος μέγα
Ἐὔνον κά[τε]σσαν ἐν δὲ βώμοις
ἀθανάτων μακάρων ἔθηκαν
κάπωνύμασσαν ἀντίαον Δία
σὲ δ' Αἰολήϊαν, [κῦδαλίμαν θεόν
πάντων γενέθλαν, τὸν δὲ τέρτον
τόνδε κεμήλιον ὠνύμασσ[α]ν
Ζόννυsson ὠμήσταν.

Ο θεός ήταν σε ιερή κίστη, «κειμήλιος». Μυστικό σύμβολο δυναμερής φρόικης.

Για την επίκληση:

εἷς Ζεύς, εἷς Ἄϊδης, εἷς Ἥλιος, εἷς Διόνυσος

v. OF 239 Kern.

Στη Φλύα της Αττικής (μάλλον ήταν περιοχή του Χαλανδρίου και νοτιότερα, ως τις υπώρειες του Υμηττού) συντελούνταν Μυστήρια πανάρχαια, δεύτερα σε κύρος μόνον από τα Ελευσίνια. (Ο Θεμιστοκλής καταγόταν από τον Φλυούντα και «ἐπεσκεύασε καὶ γραφαῖς ἐκόσμησε τὸ Φλυῆσι τελεστήριον», Πλούταρχος, *Θεμιστοκλής*, I). Η ιερατική οικογένεια των Λυκομηδών διενεργούσε τα μυστικά Δρώμενα, όπου οι αδόμενοι ὕμνοι ἦσαν στον αρχέγονο Ἐρωτα (συντεθειμένοι κατά την παράδοση από τον Ορφέα και τον Πάμφω, Πausanias, IX, 27, 2; 30, 12, OF 304 και 305 Kern). Στα μυστήρια αναφέρεται ο Ιππόλυτος, *Ἐλεγχος Πασών των Αιρέσεων*, V, 20, 4 (= OF 243). Κεντρικός συμβολισμός ήταν του σπερματικού φωτός, cf. Apostolos Pierris, *op.cit.*, pp. 458 sqq. Ο Διόνυσος εκπορευόμενος από τον μηρό του Διός ήταν το Φως του Διός («Διόσφως»),

ibid. pp. 457 sqq. Χαρακτηριστικό είναι ότι ακριβώς στη Φλύα είναι επιγραφικά και αρχαιολογικά επιβεβαιωμένη η εμφατική ιερουργία του Ταυροβολίου, τουλάχιστον ως το τέλος του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα (Cf. I. Σβορώνου, *Das Athener Nationalmuseum*, 165-6, πίν. 80). Τα αρχαία τοπικά μυστήρια συνδυάστηκαν με τα Μικρασιατικά μυστήρια της Μεγάλης Θεάς Κυβέλης. Στο Ταυροβόλιο ο μύστης αναγεννάτο εισερχόμενος γυμνός σε βαθειά τάφρο και καταχεόμενος με το ζεστό αίμα ταύρου που θυσιαζόταν από πάνω του. Σύγκραση αρχαίων μυστηρίων του Έρωτα, με τα της Κυβέλης και τα Μιθραϊκά.

Για τους Απολλώνειους Λέοντες της Δήλου που κοιτάζουν ανατολικά και μάλιστα βορειοανατολικά, προς την κατεύθυνση του ανατέλλοντος ηλίου περί τις θερινές τροπές (σε σειρά οριοθετώντας την ιερά οδό προς τους ναούς του θεού και παρά την ιερή Λίμνη) cf. e.g. Ph. Bruneau et J. Ducat, *Guide de Délos*, pp. 171-4.

Ο λέων είναι το κατ' εξοχήν ζώδιο του Ήλιου.

Η Οδύσσεια ενάρχεται με την καθοριστική αναφορά στις ιερές αγέλες του Υπερίωνος Ήλιου, επτά από 50 βόδια κάθε μια, στη Τρινακρία νήσο. Οι εταίροι του Οδυσσέα χάθηκαν όλοι επειδή εθυσίασαν και έφαγαν από τα βόδια αυτά.

ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ.
αὐτῶν γὰρ σφετέρησιν ἀτασθαλίησιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἡελίοιο
ἤσθιον. ἀντάρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἡμᾶρ.

Ὀδύσσεια, α, 6-9

Τα ιερά βόδια δεν γεννούσαν και δεν εφθείροντο.

----- γόνος δ' οὐ γίγνεται αὐτῶν,
οὐδέ ποτε φθινύθουσι.

μ, 130-1

Στο συμβολικό επίπεδο υποδηλώνεται ήδη ότι η θυσία τους αρχίζει την διαδικασία της γένεσης. Η θυσία τους είναι η πράξη βιασμού που ξεκινά την δημιουργία.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι τα Διονυσιακά μυστήρια της κοσμικής δημιουργίας επικαλύπτουν και υπερκαλύπτουν τα Κορικά, της Περσεφόνης, παρά τις αγιώτατες τελετές της Ελευσίνας.

Ο ταύρος των Δελφών συμβολίζει την έντονη και πολλαπλά μαρτυρημένη παρουσία του Διονύσου στο Απολλώνειο μαντείο. Ο μεγαλόπρεπος ταύρος, αρχαϊκό έργο μνημειακής περιωπής, είναι από σφυρήλατο ασήμι και έχει μήκος 2.61 μ. και ύψος 1.46, λίγο μεγαλύτερος από φυσικό μέγεθος, εκφράζει τον θείο ταύρο. Τα γεννητικά όργανα, όπως και τα κέρατα, το μέτωπο, τα αυτιά και οι οπλές είναι από χρυσό. Cf. π.χ. Β. Πετράκου, *Δελφοί*, Εικ. 28. Στον ίδιο αποθέτη που βρέθηκε ο ταύρος (στην ιερά οδό, εμπρός από τη Στοά των Αθηναίων), ήταν τοποθετημένο και ένα αγαλματίδιο (ύψ. 18.5 εκ.) μιας ανδρικής θεότητας την οποία έχει αγκαλιάσει από την αριστερή πλευρά ένα αρσενικό λιοντάρι που την φθάνει μέχρι λίγο παραπάνω από την μέση. Ο θεός, αναμφισβήτητα ο Απόλλων, έχει βάλει χαϊδευτικά και προστατευτικά το αριστερό του χέρι πάνω στο κεφάλι του ιερού του ζώου, ενώ στο δεξί του κρατάει ένα δόρυ. Το έργο, από τεχνίτη του Ανατολικού Αιγαίου, είναι του πρώιμου 7ου αιώνα π. Χ. (Cf. *op.cit.* Εικ. 22; J. Boardman, *Greek Sculpture, The Archaic Period*, Fig. 52).

Για τα λιοντάρια που κατασπαράσσουν ταύρους σε αρχαϊκά αετώματα από την Ακρόπολη, cf. Boardman, *op. cit.*, Figs. 190-2).

Μια Ορφική παραγωγή της παντοδαπής ποικιλίας του Κόσμου από μια ενιαία και ομογενή σπερματική αρχή στο πρωτογενές Ώό ("ὄπερ κατ' ἀρχὰς τοῦ γονίμου μυελοῦ [= σπέρματος] πλήρες ἦν"), όπως από το αυγό του παγωνιού προκύπτει όλη η χρωματική πανδαισία του πτερώματός του, δίνει το Fr. 56 OF. Για την πρωτοπυθαγόρεια απογένεση του πρώτου

όντος, του αρχέγονου σωματικού ενός, από σπέρμα cf. Apostolos Pierris, *The Emergence of Reason from the Spirit of Mystery*, vol. II, *Mystery and Philosophy*, pp. 181-2, με τις σημειώσεις].

III

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 19ο

Την Πέμπτη 18^η Απριλίου, στις 8.30 το βράδυ, θα συνεχίσουμε τον φετινό ΚΣΤ΄ Κύκλο των Σεμιναρίων Ιστορικοφιλοσοφικού Λόγου με την 19^η Συνάντησή μας, που είναι η πέμπτη του Γ΄ μέρους του κύκλου.

Το κάλλος αναδεικνύεται ως το θεμελιώδες βίωμα του Ελληνισμού και η έσχατη πραγματικότητα, η υπέρτατη αλήθεια του Είναι. Ο Έρως του Καλού αντίστοιχα αποτελεί την ενεργητική αρχή του ανθρώπινου αγώνα αριστείας και την δημιουργική κοσμογονική αιτία, τον υπέρτατο νόμο της κοσμικής τάξης.

Αυτή την Πέμπτη θα εξιχνιάσουμε το Ευρωπαϊκό βίωμα και πραγματικότητα του κάλλους, επικεντρωνόμενοι στην καθαρώτερη εκδοχή του, στην Ρομαντική «ομορφιά». Θα περιστρέψουμε την αναζήτησή μας γύρω από τον Friedrich Schiller, όπου καταγράφεται

συνειδητή αντιπαράθεση ολκής προς το κλασσικό. Η θεματική μας θα είναι:

Το Ρομαντικό «Κάλλος»:

Friedrich Schiller, Καλλίας ή περί του Κάλλους.

Οι συναντήσεις των Σεμιναρίων γίνονται κάθε Πέμπτη στις 8.30 το βράδυ, στην Αίθουσα Διαλέξεων του Μεγάρου Λόγου και Τέχνης, Πλατεία Γεωργίου Α΄, 2^{ος} όροφος.

Μετά την ομιλία ακολουθεί διεξοδική, ανοικτή συζήτηση.

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

IV

Παράλληλη Σειρά

Στην δεύτερη σειρά σεμιναρίων που αρχίσαμε προχθές, θα παρακολουθήσουμε αναλυτικά την ανάπτυξη του βιώματος του κάλλους σε πλήρη υψηλό πολιτισμό. Μελετάμε εν αλληλενδέσει την γλώσσα, την ποίηση, την αρχιτεκτονική, την γλυπτική και την αγγειοπλαστική και αγγειογραφία, εις αναζήτηση της Μορφής που αποτελεί την έκφραση του συστατικού Ελληνικού βιώματος σε διαρθρωμένες δομές.

Την ερχόμενη Δευτέρα 22 Απριλίου, από Διός αρχώμεθα, θα ξεκινήσουμε την μελέτη του Έπους.

Το Έπος: Γένεση και Φύση.

A. Το Ομηρικό Αρχέτυπο:

Γλώσσα και Μορφή, Βίωμα και Κοσμοθεωρία.

Το κείμενο μελέτης θα είναι από την Ιλιάδα, Α 1-52. Θα υπάρχουν διαθέσιμες φωτοτυπίες.

Τα σεμινάρια αυτά πραγματοποιούνται δευτέρες από 6.45 μέχρι 9.45 μμ.

Τα μισά από τα προγραμματισμένα θα γίνουν όπως το προηγούμενο στην αίθουσα σεμιναρίων της Αγοράς Αργύρη. Τα άλλα πέντε θα γίνουν αλλού λόγω μη διαθεσιμότητας του χώρου. Θα σα ειδοποιήσω εγκαίρως για τον τόπο της επόμενης συνάντησής μας.